

OPOMBE

1. Grošelj P., Prirodnoznanstvena prizadevanja med Slovenci, Zbornik Prirodosl. društva I, str. 13 in 15. Ljubljana 1939. — 2. Mal. J., Vodnik po zbirkah Narodnega muzeja v Ljubljani, Kulturnozgodovinski del. Zgodovinski pregled, str. 8. Ljubljana 1931. — 3. Gistel J., Lexikon der entomologischen Welt, str. 127. Stuttgart 1846. — 4. Wurzbach C., Schmidt, Ferdinand Joseph, Bibliographisches Lexicon des Kaiserthums Oesterreich, 235—236. Wien 1875. — 5. Slodnjak A., Uvod v Frana Erjavca Izbrano delo I. zv., str. 20. Ljubljana 1934. — 6. Hadži J., (Šmid) Schmidt Joseph Ferdinand. Stanojević, Narodna enciklopedija, str. 709. Zagreb 1929. — 7. Hadži J., Opilioni Schmidtove zbirke, Glasnik Muz. društva za Slov., VII—VIII B, str. 27. Ljubljana 1926—27. Isti, Prilog poznavanju pečinskih pseudoskorpija, Glas Srpske kralj. akad., 140, str. 3. Beograd 1930. — 8. Kuščer L., Jamski mehkužci severozapadne Jugoslavije in sosednjega ozemlja, Glasnik muz.

društva za slov., IV—VI B, str. 39. Ljubljana 1925. — 9. Cernelutti J., O dosedanjem in bodočem delu na favni lepidopterov Slovenije, Biol. Vestnik II, str. 129. Ljubljana 1953. — 10. Gogala M.-Moder A., Prispevek k poznavanju favne stenice Slovenije (Hemiptera, Heteroptera), Biol. Vestnik VII, str. 85. Ljubljana 1960. — 11. Kidrič F., Prešeren II. Biografija 1800—1838, str. 118. Ljubljana 1939. — 12. Freyer H., Über neue entdeckte Conchylien aus den Geschlechtern Carychium und Pterocera, Verh. zool.-bot. Ver., XV, Abh., str. 21. Wien 1855. — 13. Schmidt F. J., Beitrag zu Krains Fauna, Illyr. Bl., Nr. 3. Laibach 1832. — 14. Kiauta B., Pisatelj Ivan Tušek kot jamar, Proteus XXII, str. 7. Ljubljana 1960. — 15. Schmidt F. J., Grottenthiere, Verh. zool.-bot. Ver. IV, Sitzgber., str. 83. Wien 1854. — 16. Seliškar A., Jožef Stussiner, Carniola IX, str. 94. Ljubljana 1919.

MAYRJEV CATALOGUS LIBRORUM,
PRVI V LJUBLJANI TISKANI KNJIŽNI KATALOG, SPET V EVIDENCI

BRANKO REISP

S protireformacijo, v kateri je bilo prizadeto zlasti plemstvo, in verskimi vojnami se je gospodarsko stanje naših pokrajin močno poslabšalo. Kulturno življenje je zastalo. V drugi polovici XVII. stoletja pa so že premagane hude gospodarske posledice tridesetletne vojne. Obrt, zlasti pa trgovina, zaradi lege kranjske dežele pomembna gospodarska panoga, zopet bogati plemiča in nekatere meščanske družine. Pogoji za kulturno življenje se izboljšajo. Pojavijo se domači pisci, ki morajo svoja dela sprva tiskati na tujem. Ko pa Ljubljana po skoraj sto letih zopet dobi svojo tiskarno, za obstoj katere so torej že dani pogoji, se materialni temelji kulturnega življenja še izboljšajo. Začne se kulturni razcvet, kakršnega dotlej z izjemo protestantske dejavnosti Ljubljana še ni doživela. Omenim naj le publicistično delo Janeza Ludvika Schönlebna, Janeza Vajkarda Valvasorja in Janeza Gregorja Dolničarja na zgodovinskem ali še bolje na širšem domoznanskem področju, Janeza Štefana Florjančiča in Franca Alberta Pelzhofferja na pravnem, Marka Grbca in Volkanga Andreja Vidmayerja na medicinskem in Matije Kastelca in še drugih piscev na verskem področju. Na prelomu stoletja se ustanavljajo znan-

stvena društva, bogate se privatne in ustanovi se prva javna knjižnica. Jezuitska gimnazija preraste v višjo šolo. Ljubljana postane umetnostno središče in ohrani baročno podobo, kakršno je dobila v tej dobi, še do danes.

Da so bili pripravljeni in dani pogoji za tak kulturni razcvet v naslednjih desetletjih, vidimo tudi iz drobnega, toda pomembnega dejstva, da izda tiskar Janez Krstnik Mayr prvi v Ljubljani tiskani knjižni katalog jeseni 1678. leta, ko začne v Ljubljani tiskati. Iz knjižnice izvemo, da je imel tiskar in knjigotržec Mayr naprodaj okrog 2500 različnih del, kar ni malo, in pomeni, da Ljubljana takrat ni bila provincialno, od kulturnih tokov nedotaknjeno mesto in da so bili tudi v širšem zaledju številni ljubitelji znanosti in kupci knjig.

Baron Jožef Kalasanc Erberg je imel edini znani izvod tega kataloga v svoji biblioteki pod signaturo LIX.¹ Precej podrobno ga je popisal leta 1825 tudi v svojem rokopisu: »Versuch eines Entwurfes zu einer Literar-Geschichte für Krain«.² Vsa kasnejša literatura le povzema podatke iz Erbergovega rokopisa ali pa iz Klunove objave dela tega rokopisa v Mittheilungen des historischen Vereines für Krain iz leta 1852.³ Nov

je Radicsev podatek iz leta 1881, da je bil katalog tega leta prodan izven dežele.⁴ O tem Radicsevemu podatku je Šlebinger v Slovenskem biografskem leksikonu leta 1933 zapisal takole: »Edini znani izvod kataloga, nekoč v Erbergovi posesti, je bil 1881 na dražbi neznano kam prodan«.⁵

Dejstvo pa je, da ima Knjižnica Narodnega muzeja v Ljubljani Erbergov izvod Mayrjevega kataloga v svojem knjižnem fondu s signaturo 16533. Ker je prišel del Erbergovih zbirk v last Deželnega muzeja leta 1880, knjiga pa ima poleg Erbergovega žiga na naslovni strani samo še žig: »Knjižnica Narodnega muzeja v Ljubljani«, torej žig iz časa med obema vojnama, in je bila po signaturi sodeč katalogizirana leta 1936 ali 1937, sodim, da je ležala neopažena ali neevidentirana v muzejskem fondu od leta 1880. V poročilu muzejskega kustosa Karla Dežmana Kranjskemu deželnemu odboru o nakupu Dolskega arhiva se navaja v 10. poglavju: »Carniolica. Alte Laibacher Drucke nebst andern von Krainern herrührende oder auf Krain Bezug habende Bücher«. 51 različnih del in še cesarski patentni in odredbe oblasti, zbirka juridičnih razprav iz preteklega (XVIII.) stoletja in kolekcija molitvenikov, tiskanih večinoma v Ljubljani. Posebej pa Dežman pravi, da navaja le važnejša dela.⁶ Ni torej nemogoče, da je katalog tega leta prišel v last Deželnega muzeja z drugimi Erbergovimi arhivalijami, ki so bile začasno zaradi pomanjkanja prostora do preselitve v novo stavbo Deželnega muzeja leta 1888 spravljene v dveh velikih omarah v stanovanju muzejskega varuha v licejskem poslopju.⁷ Možno pa je tudi, da je knjiga prišla v last Narodnega muzeja šele po letu 1918, ker — kakor že povedano — nima starejših žigov.

Zato lahko popravimo Radicsevo navedbo in Šlebingerjev podatek v Slovenskem biografskem leksikonu. Naš prvi v Ljubljani tiskani knjižni katalog se torej hrani v knjižnici Narodnega muzeja v Ljubljani.

Dodal bi še bibliografski popis knjige:

CATALOGUS LIBRORUM qui NUNDINIS LABACENSIBUS
AUTUMNALIBUS IN OFFICINA LIBRARIA JOANNIS
BAPTISTAE MAYR, Venales prostant

(tiskarski ekslibris)

Anno M. DC. LXXVIII. (II) + A-A₄ do M-M₃
+ A-A₄ do D-D₂ listov (= 63 listov).
15,5 cm × 9,3 cm.

Kakor že rečeno, ima knjiga na naslovni strani Erbergov žig, na hrbtni strani na-

slovnega lista pa žig: »Knjižnica Narodnega muzeja v Ljubljani«. Platnic knjiga nima, ohranjen je le prednji ščitni list. Erberg je očitno štel še ta list, zato vsi pišejo, da ima knjiga 128 namesto 126 strani. Na hrbtni strani tega lista je s črnilom napisana beležka:

Opuscula
Bonavent Baronis
edita
Lugduni A. 1669

Lastnik kataloga se je torej zanimal za dela frančiškana Bonaventure Baronija, rojenega v Clonmelu na Irskem 1610. leta in umrlega v Rimu leta 1696, ki je bil navdušen branilec idej škotskega teologa in filozofa, frančiškana Dunsca Scota (okrog leta 1265—1308), profesorja v Oxfordu in nasprotnika dominikanca Tomaža Akvinskega. Bonaventura Baronij je res nekaj časa deloval tudi v Lyonu (= Lugdunum Segusianorum), kar je razvidno tudi iz beležke. Baron Jožef Erberg je imel eno Baronijevih del v svoji biblioteki in sicer: Metra miscillanea, Colonia 1657.⁸ Tudi Mayr je imel Baronijeva dela naprodaj; navedena so v katalogu na strani 12.

Na drugem listu je Mayrjev predgovor bravcu. Latinski tekst navajam v celoti:

Ad Lectorem.

Quò magis demonstrare possem, quàm grato ac humili animo peterem venerari & demereri Gratosissimum Indultum, quo me Reverendissimi & Illustrissimi Status inclytæ hujus Provinciae Carnioliae beârunt; non solùm in erectione novi Typographæi magnas expensas feci, sed etiâ Officinam meam librariam copiosâ suppellectile magno cum sumptu instruxi. Et ut scire posses, Amice Lector, libros, quos commodo tuo adduxi, eos praesenti Catalogo conscripsi. Quòd si videro obsequium hoc meum gratum fuisse, majori adhuc copiâ Officinam meam locupletabo, quò amplius inservire possim. Tu interim Erudite Lector benè vale, & conatum meum favore tuo promove.

Bravcu.

Da bi mogel tem bolj dokazati, s kako hvaležnim in ponižnim srcem skušam izreči spoštovanje in se izkazati zaslužnega za darilo, s katerim so me osrečili zelo spoštovani in odlični preimenitni stanovi te slavne kranjske dežele; ne samo, da sem mnogo potrošil za postavitev tiskarne, ampak sem tudi svojo knjigarno ob velikem strošku opremil z bogatim pohištvo. In da bi mogel vedeti, ljubi bravec, knjige, ki sem jih zbral v tvoj prid, sem popisal v tem kata-

logu. In če bom videl, da je bila ta moja ustrežljivost dobrodošla, bom še z večjo zalogo obogatil svojo trgovino, da bom še v večji meri mogel ustreči. Ti pa, učeni bravec, medtem zdravstvuj in z naklonjenostjo podpri moje prizadevanje.

Knjige so razvrščene abecedno po strokah, z navedbo formata (fol., 4, 8, 12, 16, 18, 24, 32):

Stroka	Število del
Libri Theologici, Concionatorij, Ascetici, & c.	420
Libri Juridici	545
Libri Medici	323
Libri Philosophici, Philologici, Historici, Mathematici, Gymnastici, & Mechanici	595
Teutsche Theologische Bücher . . .	284
Teutsche Historische, Politische vnd Philosophische Bücher	372
Libri Gallici	6
Libri Italici	3
Libri Musici	18
Skupaj	2566

Podrobnejši študij Mayrjeve knjižne zaloge bi dal gotovo zanimive rezultate in bi dopolnil kulturnozgodovinsko sliko dobe.

OPOMBE

1. Verzeichniss der Bücher in der Freiherrl. Erbergischen Bibliothek 1798, XXXI. (Rokopis v Državnem arhivu Slovenije). — 2. Erberg Jožef, Versuch eines Entwurfes zu einer Literar-Geschichte für Krain 1825, 82—84. (Rokopis v DAS). — 3. Klun Vinko Ferer, Beiträge zur Literatur-Geschichte von Krain MHVK VII 1852, 68. — 4. Radics Peter, Geschichte des Deutschen Buchhandels in Krain; Archiv für die Geschichte des deutschen Buchhandels VI 1881, 83. — 5. Šlebinger Janko, Mayr; Slovenski biografski leksikon II, 74. — 6. Bericht des Musealkustos Karl Deschmann an den hohen Krainischen Landesausschuss über das dem Landesmuseum um den Betrag von 1000 fl. zum Kaufe angebotene Lustaler Archiv des verstorbenen Josef Baron Erberg 1880, 69. (Rokopis v DAS). — 7. Obravnave deželnega zbora Kranjskega v Ljubljani XXI, 1881, 352. — 8. Verzeichniss der Bücher, XIV.

